

Katarina, a páva és a jezsuita

Regényrészlet

Katarina még sohasem látott ilyet: a zárándokok tüzei égtek a karinti-ai síkságon, fölöttük izzott az ég. Nem lett volna csoda, ha ennyi izzáson túl odafönt ott úszott volna az Aranyláda. Szólt az estharang, imádkozták az esti imát, mindegyik elmorzsolta a maga kérését, és kis időre megszabadult a félelmeitől, újra meg újra rövid fohászt mondtak a szerencsés utazásért és a szerencsés hazatérésért, a szép időért az úton, a hegyomlások, a viharok, az útonálló, a betegség és baleset elhárítására. A templomból énekszó szűrődött ki, az egyik tűznél is énekeltek. Ez volt a fáradság éjszakája, a nyugovásé, a csodálatos éjszaka, az égbe felcsapó tűz fényének és szikráinak az éjszakája. A szikráké, melyek a tűzből pattantak és fölfelé úsztak az éjszakán át, előbb erősen izzón, aztán magasan fent az égbolt alatt elenyészlőn. Katarina most könnyedén elképzelte az angyalokat, akik láthatatlanul úsznak e tüzes szentjánosbogarak között, megnézik maguknak a búcsúsokat, és kiválasztják maguknak azokat, akikre vigyázni fognak a hosszú úton. Az esti Ave Mariánál érezte, hogy az égből, az angyalokkal együtt az anyja is figyelni őt aggódó arccal, nemcsak őmiatta aggódik, hanem az apja miatt is, aki otthon maradt a majorban a cselédekkel, a jószággal és a kutyával, az apja, aki majdnem sírva fakadt, amikor Katarina elment reggel, mégis beszélt Janez plébánossal, tudvalevő, hogy miért: vigyázzanak Katarinára, ő az apja egyetlen kincse, ő, Katarina, és amikor az apát megnyugtatták, az mégis majdnem sírva fakadt, Aron kutya úgy vonított, mint amikor Katarina anyját temették, a nőcselédek keresztet vetettek: hogyan lehetséges, hogy egy ilyen fiatal nő ilyen messzire menjen és ilyen hosszú időre. De anyja és ő, ő és az anyja jól tudták, hogy győzni fog-

ja, hogy eljut az Aranyládához, és hogy valamivel, valamivel a lelkében fog visszatérni, maga sem tudta, hogy mivel, de biztosan valamivel, ami már száz és talán még sokkal több éve minden hetedik évben sok embert indít útnak a falujából és más falvakból, hogy minden hetedik tavaszon nekivágyanak, mint egy pihenő és tespedő csorda az ismeretlen parancsra, hogy nyugtalanul fölkeljenek és elmenjenek az ismeretlenbe, ismeretlen vidékeken át, a távoli célba, melyet úgy hívtak, Köln am Rhein, vagy ahogy a szlovén zarándokok mondják, Kelmorajn. Ment a tábortüzek között, Amalija meg-megállt és az asszonyokkal trécselt, Katarina odalépett az egyik tűzhöz, amelynél hangosan beszélt valaki, egy ősz hajú, ősz szakállú öregember. Odalépett merő kíváncsiságból, hiszen éjszaka volt, s ő szabad volt, az első napi gyaloglást maga mögött tudta, könnyedén mehetett, ahová akart, egyszerre biztonságban volt a zarándokok tömegében, odalépett a tűzhöz, vigyáztak rá az angyalok és az anyja égi pillantása. És akkor megpillantott egy tekintetet, amely figyelte a jövetelét, amely mozdulatlanul figyelte, amint megállt a tűznél, a lángoktól megvilágított arccal. Egy férfi volt az, nála idősebb, a tűznél állt feltűrt ujjú ingben, úti csizmával a lábán, Katarina jó megfigyelő volt, egy pillantással fölmért mindent, remegő lángok visszfénye váltakozott az arcán, egyszer megvilágították, egészen fényes volt, egy pillanat múlva árnyékba borult, és egészen sötét lett. Egy pillanattal hosszabban figyelte, bele kellett néznie abba a szembe, mely nézte őt, egy pillanattig túl hosszán nézett bele.

Minél távolabb utazott Katarina ezen az éjszakán is a múltba, minél inkább közeledett a jövőből a reggel, annál többen hagyták ott a viglíát a templomban, és gyűltek a tábortüzek köré. Rekedt férfiak, rikoltó nők ismételtették egyszerű éneket, újra meg újra, annak a tartománynak a nyelvén, melyet Simon Lovrenc rég elhagyott, ahová hosszú utazás után visszatért, hogy újra hallja:

Mária elindul Magyarországról,
fájdalmas szívvel vándorol;
Mária legott a tengerhez ér,
Szép szóval ott egy révészt megkér:
Vigyél át, révész, Isten megáld,
Vigyél át, ezért égi trón vár!

És kántáltak és nyugtatták magukat az énekkel az éjszaka kísértetei ellen, az idegen és új világ kísértetei ellen, egészen a következő óráig. Ó, milyen melengető volt egyszerre ez a kedves, szent együgyűség az énekkel, az Aranyláda képével, melyhez elindultak, mely az ének melegével és a messzi láda fényével könnyít a félelmen, és tölti el reménnyel az embereket, mely felszabadítja kegyetlen és nehéz életüket, ahogyan ismerte Si-

mon a szív együgyűségét a világ másik felén is, ahol az emberek együtt élnek a földdel, a föld emberei, ahol félelemből énekelnek, és szemüket az ég felé fordítják végtelen reménykedéssel. És útnak indulnak az egészséért, a jószágért, hogy oltalmat nyerjenek betegségtől, tűztől, villámcsapástól, jégveréstől, háborútól, kísértéstől, gyilkosságtól, tolvajlástól és paráznaságtól; hosszú útra kelnek azért is, hogy hálát adjanak, már az első zarándoktemplomban Mária lábainál, arany palástja elé tárják fogadalmi képeiket, egy fölborult szekér és megriadt lovak ügyetlen rajzát, valaki a patáik alá került, de Mária megmentette; ágyban fekvő beteg képét, ez is neki köszönheti gyógyulását; egy létradarabot, melyről leesett valaki, de életben maradt; falusi verekedés képét, az egyik legény kést ránt – annak, aki hálát ad, a kés nem szúrta át a szívét; vannak itt mankók és botok, fából kivágott szívek, sok szív van, májak, tüdők, karok, lábak, fejek, vállak, haj is van, hajfürtök, melyeket fiatal lány hozott, csak a Mennyei Szűzanya tudja, milyen fogadalomból; a templom falára lánc van függesztve, EX VOTO, erre a láncra verték a keresztényeket a török rabszolgaságban. Mária tudja, minden titkot ismer, mindenkit, aki félve vesz búcsút otthonától, a szereteteitől, mindentől, Simon jól ismeri mindezt, gyermekkora óta nem ismeretlen számára mindez, ismeri ezt a bizodalmat, amely ugyanolyan erős ezekben a paraszt- és polgáreberekben, akár az indiánokban, akik tegnap még bálványokat imádtak, ma pedig Neki ajánlják az életüket, ismeri ezt a bizodalmat, mely el fogja őket vezetni az Aranyládához és tovább, és általa és segítségével a mennyekbe. Része akart lenni ennek, még egyszer, mint ahogy része volt ennek a misszióban, az éjszakában, a reggeli homályban, a lélegzetével, fülelve mindenre, erre az ezeryi és egyegy kívánságra, mely megtöltötte az éjszakát és kiáradt az érkező, bizonytalansággal teli napba.

Nem viszlek Isten nevében,
sem az égi trón reményében,
de viszlek csengő krajcárért,
meg egy pár ezüst hatosért.

Az álmatlan Simon Lovrenc, a szökevény, aki megvált a testvérektől, megvált a Társaságtól, a magányos és elhagyatott Simon Lovrenc, álmatlanságában bámult kifelé az ablakon erre az egyszerű és titokzatos népre, mely elindult valami cél felé, és azt kívánta, bárcsak paraszt volna a parasztok között, polgár a polgárok között, beleveszve a kívánságok és remények gomolyába, a teli éjszakába, hogy kint volna közöttük és a tüzek között, és énekelne, szívéből, egész tétova valójából a második órájában ennek az éjszakának.

A révész viszi már a hajót,
mikor az süllyedni kezd legott.
A révész fölkiált fennhangon,
Máriát hívja a habokon:
te segíts mirajtunk, Mária,
te, hétfájdalmas Szűzanya.

Énekelték megállás nélkül, mély férfi- és magas női hangokon, maga is énekelt volna, nem latinul, hanem szlovénul, mint a többiek, a parasztok, azzal a hévvel és reménnyel a szívében, ahogyan azok, ugyanazzal a magától értetődő tudással a titokról, melyet ők birtokolnak, és amelynek Simon nem volt a birtokában. Az összes elolvasott könyv, az összes tudós beszélgetés, az összes bolyongása, a noviciátus nehéz ideje, a magányos elmélkedések után, egész idő alatt és most sem birtokolta azt, amit ezek az emberek önkéntelenül, félelemmel a szívében, a tűz mellett az alacsony csillagok alatt, a rekedt és visító hangokon gajdolt egyszerű énekükkel. Azért jött, azért megy velük, a népi vallásosság és istenfélelem nyomában, nyugtalanságból és annak tudatában, hogy az egyszerű zárandoklatban ott a felismerés, mely öbelőle hiányzik, amit egykor birtokolt a guaranik között, de most ez hiányzik, mint ahogy az álma is odalett. A remény, amely már-már felismerés, és ami csak úgy egyszerűen bennük van, maguktól, maguk szerint. Ezen az úton ők névtelenek, névtelenek az értelemtől a titokig, egyszerű énekükkel, mely áthullámszik rajtuk, a tüzek között az erdő sötét rengetegébe; az énekkel, mely a vadállatokat is megszelídíti éjszakai valójukban, és visszatér a szívbe, ahogy mondani szokták, igen, a szívbe. Ment egyik tábortúztól a másikig, és nézte az emberek arcát, akiket nem ismert, elmélázóak voltak és fáradtak, csontosak és gömbölydedek, kendő keretezte női arccokat, fohíjas, röhögő férfiakat.

Hogy tudnék én neked segíteni,
hajódat hogy tudnám megmenteni?
Segítsenek a csengő krajcárok
Meg a sok szép ezüst hatosok!

A nagy tűz mellett, ahol egyre több ember gyült össze, ősz hajú öreg hadonászott a botjával, afféle bibliai próféta, és a bölcsességeit hajtogatta. És Simon ott egyszerre beleütközött egy pillantásba, az egymáshoz hasonló, az éjszakába süllyedt, a tűz fényétől megvilágított arcok közül, az arcok éjszakai tömkelegéből váratlanul kibontakozott egy arc, egy fájdalmasan fiatal, fájdalmasan elgondolkodó arc, elrédő szeme a tűzbe nézett és ugyanakkor önmagába, egy fájdalmasan szép arc. A kései zárandoktúztól

megvilágított összes többi arc egyszerre beleolvadt a határozatlan tömegbe, csak egy ragyogott ki közülük, a tűz túloldalán, a lángok között, egy női arc, egy tekintet, amely eltalálta Simont, egyedül efölött az egyetlen arc fölött izzott a fény kicsiny kupolája.

Ott, a tűz mellett állt Katarina Poljanec, látta, hogy valaki nézi őt, egy sötét arc a tűz túloldaláról, érezte magán ezt a tekintetet, végre valaki nem néz keresztül rajta, mint ahogy keresztül nézett a páva a dobravai udvaron, a dobravai ebédlőben... Ez nem nézett keresztül rajta, hanem belenézett, beléhatolt, oda, ahol az emberi közelségre vágyott, még inkább a bátorság szavára, mivel Katarina ezt igényelte, bár egyszerre szabadnak érezte magát, jobban mint valaha, habár teljesen elbűvölve nézte az éjszaka ezen izzó szemeit, e lángnyelveket, melyek ott lobogtak mindenütt Katarina első zarándok-éjszakáján.

Az őt bámuló szem szomorú volt. Egy férfi sötét arca, ott állt a remegő lángnyelvek, a fénylő lángok túloldalán, az éjszakai, már csaknem hajnali zarándoktűzzel megvilágított arc, egy szomorú ember szeme, keserűséggel az orra mellett lefutó éles vonásokban és kissé lebiggyedt szájjal, Katarina jó megfigyelő volt, sok nap és éjszaka tanulta szemügyre venni egy férfi-arc minden vonását. Csak annak a férfinak a szeme, akit a legtöbbször figyelgetett, kinek az arcán ismert minden harmonikus vonást, az a szem soha nem nézte meg őt, vagy ha mégis, akkor keresztül nézett rajta. Ez nem nézett keresztül rajta, hanem belemélyedt, hosszan, Katarina a tűzbe nézett, hogy belesajdult a szeme, arra gondolt, inkább a másik cipőt kellett volna fölvennie, amelyik a táskájában maradt, ez nagyon ormótlan, ami most van a lábán. Zavarában téblábolt ide-oda. Miközben a zarándok köntöst viselő prédikátor beszélt tovább a hamvadó tűz mellett gyülekező embereknek, annak az embernek a pillantása megállt Katarinán, és többet nem mozdult. Valami végigfutott Katarinán. Olyan volt, mint éjszakai látogatójának a tekintete, akinek nem volt arca, csak tekintete, keze és teste, egy pillanatra átfutott rajta, hogy ez ő és senki más. Az, aki nem tud aludni, aki eljön hozzá a kóbor éjszakában, amikor egyedül van a házban, amikor apja fent ül a parasztokkal a pálinka mellett, és a jószágra törő veszről beszélget. Érezte, ahogyan nézi őt, egy pillanatra beleolvadt a férfi pillantásába, akaratlanul végigfutott a kihamvadó zarándoktűz alacsony lángjaitól megvilágított arcán. Aztán a mellében nyugtalansággal, amely hasonló ahhoz az éjszakában, belerévedt a tűzbe, és felriadt, amikor a prédikátor erős hangon így kiáltott: Adjatok számot bűneitekről!

- Nekem már van egy, csicseregte mellette Amalija, egy bűn már nyomja a lelkemet, mondta, és kacagott. Az előbb a mosakodó férfiakat nézte, mesélte, az egyik levette az ingjét, olyan szőrös volt a nyakától a köldökéig, és a hátán is, ilyen még sose látott, olyan szőrös, hogy majdnem el-

törte miatta a lábujját, ezt, mert belebotlott valami kiálló gyökerbe. Katarina nem hallgatott rá, el volt telve ezzel az éjszakával, nem érdekelte, ki volt szőrös, és melyik ujját törte kis híján Amalija. A szíve kalapált, egy pillanattal tovább nézett egy szembe, hagyta, hogy beléhatoljon az a pillantás, ezért kalapál a szíve.

- Adjatok számot bűneitekről! - kiáltotta az éjszakai prédikátor erős hangon, és az álmos emberek között tovább hullámozott és felmorajlott: - Hallgassátok, hallgassátok, Tóbiás fog beszélni. A szónok krákogott egyet, megvárta, hogy elcsendesedjenek. Lelőkte fejről a csuhát, és a tűz fényében felfénylített hosszú, már kócos és elhanyagolt szakálla. Az ének elhallgatott, a hallgatóság elnyugodott, akik a tűzhöz jöttek, azoknak suttogva elmondták, hogy itt van köztük a ptuji atya, aki nem tudta, ki az a ptuji atya, annak elmondták: Ptujból való, ismerik a környékben és az összes zárándokúton, a ptuji atya, Tóbiás atya, aki legalább százharminc esztendő, de inkább több. Adjatok számot bűneitekről! - kiáltotta tehát Tóbiás:

- Meg fogtok döbbsenni, elborzadtok azok sokaságán! És föl fogtok kiáltani, mint Dávid, hogy bűneitek a fejeteket borító hajszálaknál is számosabbak! A bűnök, melyeket ismertek és azok, amelyek csak megkísértenek benneteket, de ti némán elfogadjátok őket, anélkül, hogy bármit is gondoltatok eközben. A nappal bűnei, az éjszaka bűnei, az ébrenlét bűnei és az álm bűnei. Igen, hacsak egy kicsit is megvizsgáljátok a lelkiismereteket, meglátjátok, hogy tágas ez a szakadék, tengernyi, tele csúszómászókkal és rovarokkal, melyeknek se szeri, se száma.

Katarina éjszakai látogatójára gondolt. Iszonyattal gondolta el, hogy szakadéka tágas, bűne tengernyi. Ennél is tágasabb és mélyebb volt a tekintet, amely rajta nyugodott. Érezte, hogy ebből a pillantásból valahová a mellébe hatol valami, mint a csúszómászók, és hogy a számuk mérhetetlen. Néhányszor akaratlanul is visszapillantott rá. A tekintet és a kéz, a kiséző zömök termet, valahonnan mindez ismerős volt, ezt mondta egy meleg és odaadó érzés egész testében. Fáradt vagyok, gondolta, sokat gyalogoltam. Lehetséges-e, hogy az álombéli férfi most egy arc, egy ismeretlen zárándok arca a hajnali tűz mellett, elgondolkodón, fáradtan, kissé szomorú szemmel, kissé borostás arccal? Minél inkább elhessegette ezt az eltörlendő gondolatot, annál jobban belérögződött.

Tóbiás, a prédikátor egy fahasábot dobott a tűzbe, hogy a fák koronáig felszikkasztott. Főlemelte a kezét, és széttárta az öt ujját.

- Idenézzetek! Nézzétek ezt a kezet!

A kéz magasán a fejük fölé emelkedett, vörösen megvilágítva, a szikrák körberöpdösték.

- Ez az öt ujj, kiáltotta, ez a bujaság, az erkölcstelenség, a tobzódás bűnének, az ördög minden kísértésének öt uja. Óvakodjatok ettől az öttől, a

hosszú úton mindenütt leselkedni fog rátok. Az első ujj a buja pillantás, a másik a hamis érintés, az asszony, a kígyó érintése, mely beléd mar, a harmadik a tűzhöz hasonlatos mocsok, mely kiegészíti a szívet, a negyedik a csók. A csók már maga a tűz.

Kihúzta a tűzből az izzó fahasábot.

- Ki olyan ostoba, hogy ajkával illesse a parazsat? Mégis sokan megtezik ezt az ostobaságot, mely oda vezet, ahol az ötödik ujj áll, az erkölcsatlenség búzihódt bűne az ötödik ujj.

A prédikátor visszahajította a tuskót a tűzbe. Megint felizzott, egy pillanatra fellángolt, és szikrákat hányt a fák vörösen megvilágított koronáiba.

Katarina észrevette, hogy a férfi, aki még mindig őt nézte, most elmosolyodott. Nem tudta, hogy őrá vagy a tüzes szónokra. Elmosolyodott, és Katarina azt gondolta, hogy ez valahogy mégis más, nem ő, nem az, aki éjente látogatja, az sohasem mosolygott.

Nem tudta, Simon nem tudta elvonni a tekintetét, először azt gondolta, hogy ott a tűznél pillanatnyi elrédése, szétszórtsága, önkéntelen kíváncsisága miatt nem tudta elvonni a tekintetét. A csók már maga a tűz! Mikor hallott utoljára ilyen izzó és tüzes prédikációt, elmosolyodott, úgy érezte, hogy ő is, a lángok között, a túloldalon. Kettejük között volt a tűz, körülöttük pedig az egyre hallgatagabb emberek, végéhez ért az éjszaka, közeledett az erdő párák ébredése. A reggeli fű nedves lélegzése, a napsütés, mely elvágta az elfúló, távolodó éjszakát a pengeként közeledő nappaltól, minden, Isten teremtett világának az egyes élőlények végtelen sokaságának minden lélegzete, minden szétfoslott a háttérben, abban a pillanatban, amikor többé nem tudta elvonni onnan a tekintetét. A nő, akit még sohasem látott, ott állt a tűz túloldalán, a fáradt reggeli órában, kendőjét a homlokába húzta, egészen a szeme fölé, a szeme fölé, mely egyszerre teljes erővel vonzotta őt magához és magába. Olyan tekintettel, mely beléhatolt, Simon szemén keresztül, azon a nyíláson keresztül, amelyen át, ahogy az egyházatyák tanították, a világ hatol belénk, a világ megismerése, a jóé és a rosszé, a szépé és a rúté, Isten igazi szépségével és a váratlan kísértés hazug szépségével. Látta őt közelegni a képből, jött a zarándokok csoportjában, megvilágítva kilépett a csoportképből. És a tűznél állt, és már eltűnt a látóteréből és egy pillanatra a tudatából is. Mielőtt eltűnt volna, fájdalmasan szép volt, fájdalmasan világos jelenés a hajnal és ugyanakkor még az éjszaka világából, a hosszú zarándoklat kezdete előtt, a reggeli ocsúdásban, egy kép, akár a harmatos erdő vagy a vizes és ébredő fű, egy világ képe, mely jön és eltűnik. Ahogy ott állt, ahogy nem sütötte le a szemét, ahogy a tekintetük találkozott, ahogy különösen nyugodt arcát alulról megvilágította a kihamvadó tűz vörös fénye, s ugyanakkor egyszerre föntől, a hegyről, a fák koronájából és azokon keresztül elöntötte az áldott

napfény, eleven kép volt, mely egykor egy más alakzatban fog rögzülni, a haragvó, bosszúálló, öldöklő angyal alakjában. Így áradt a földi tűzből a női arcra egy pillanatilapig izzása a lenti világnak, a földről, belőle, a föld üregeinek tüzes lüktetéséből, így ömlött a reggeli égi fény odafentről, elmosa a határokat, fölolvasztotta a világokat. Középen, kettejük között nyugodt izzással kihamvadt a tűz, a füst felkúszott a fényes hajnali égre, kettejük között tűz gyulladt.

A fák koronái között elhalványodtak a piros szentjánosbogarak, elhúsantak az angyalok, a fuvarosok elindították a szekereket, a sarkalt cipők az út porába süppedtek, valaki kiáltott a hegyoldalban, az alvókat felébresztette a magányos kiáltás, akár a távoli dobszó, mintha a harangokat szólította volna, hogy ébredjenek és szólaljanak meg, és valóban megszólaltak.

*

Salzburg közelében egy különös ember csatlakozott a kelmorajni zárándokokhoz, mint megtudták, egy remete. A remetéről, aki életét a túlvilági dolgoknak szentelte, az evilágiakat pedig mélyen megvetette, már egész úton sokat hallottak. Egy sziklaodúban lakott magasan a hegyekben. Úgyszólván befalazta magát a sziklába. Egy barlangba, melyhez olyan keskeny út vitt föl, hogy az ember szédült, és könnyen a mélybe zuhant, ha nem rendelkezett egy zerge képességeivel vagy isten segítségével. A remete, név szerint Jeromos, mindkét képességgel rendelkezett. Nemcsak hogy sokszor megtette a veszélyes utat remete-, vagyis alpesi lakához, hanem a fagyhalál is elkerülte, amelynek pedig a természet összes törvényei szerint be kellett volna következnie. Barlangja ugyanis olyan parányi volt, hogy sem fűteni, sem főzni nem tudott benne. Még felállni és mozogni sem, hogy kezét-lábát felmelegítse. Ideje nagy részét fekvé töltötte, állatbőrökbe burkolózott, és imádság előtt minden reggel és minden este meghúzta kis harangját. Nyaranta a vecsernye idején hallották a pásztorok a hegyi legelőkön, mélyen a szikla alatt. És látták, hogyan mentek föl hozzá azon a keskeny ösvényen a kecskék, amelyek megszokták a szelíd esti harangszót, és a szúrós hegyi fű ritkás csomóit legelték a remete barlangja körül. Télen sem szűnt meg harangozni Isten dicsőségére. A harangot egy zsinnyel a lábához, a nagyujjához kötötte, egyedül ez a testrésze kandikált ki az állatbőrök alól, melyekkel jól betakarózott. Agyonsanyargatott, csekély készleteiből táplált teste nem is volt képes nagyobb erőfeszítésre. Tehát a nagyujját mozgatta, és minden este jelezte imádságának a kezdetét és a végét. Habár senki sem hallotta, sem a pásztorok, sem a kőszáli kecskék.

Tavasszal lejött a völgybe, hogy élelmet és ruhát adjanak neki a plébánián, és a kíváncsiskodók ilyenkor még Salzburgból is eljöttek a látására. Sokan meg is akarták érinteni a szent férfiút. Azt mondták, súlyosak a bűnei, hogy ilyen szörnyű vezeklésre ítélte magát. Azt mondták, valaha herceg volt, aki verseket írt, hercegnők ablaka alatt énekelt. Boldogtalan szerelmes volt, és boldogtalanságában, boldogtalan szerelmi ölelés közben fojtotta meg a szerelmesét. Mindenesetre olyan különös mondatokat mondott, hogy bizonyosan verseket írt, mielőtt remete lett. A mondatok, melyeket mondott, erről tanúskodtak.

Amikor a plébánián, ahová Jeromos remete aznap érkezett eleségért a hosszú télre, amikor a hegyi faluba megérkeztek a zarándokok, a kiletét firtató kérdésre így felelt:

- Téli erdő vagyok novemberben.

A parasztok ezt nem értették, valaki azt mondta, biztosan azt akarja kifejezni, hogy sokat fázik odafent. De Janez plébános elmagyarázta nekik, hogy ez szomorúságot jelent. Hogy ez a híres tristia jele, amit a mélyen vallásos emberekhez hasonlóan csak a szerelmesek éreznek. A szerelmes számára ez a hideg lélek, a sóvárgás az után, aki nincs többé, vagy messze van, a hívő számára ez isten kegyelmének a távolléte az emberi hidegség közepette.

- Búvópatak vagyok, mondta a remete.

Ezt úgy magyarázták, mint isten jelenvalóságának bizonyítékát. A patak, mely a lábunk alatt folyik, az élet patakja, nem látjuk a folyamát, nem tudjuk, honnan jön, és hová tart.

- Mi a földrajz? kérdezte, a földrajz a madarak röpülése, válaszolta. A nyelv szakadéka, mondta, az emlékezés néma nyelve.

- Vak vagyok, mondta, aki a nyelv útját kutatja mindenkire.

Mivel létezésének még nagyon sok ilyen definíciója létezett, nem tördtek többé a magyarázattal, hanem meghívták, csatlakozzék hozzájuk, a szent ereklyékhez, Kölnbe és a szent leplekhez, Aachenba vezető útjukhoz. Nagy ámulatukra készséggel odahagyta sziklaotthonát és a körülötte legelésző kecskéket. Csak a harangot akarta magával hozni.

- Lánca a szív körül fog harangozni, mondta.

A zarándokok jó jelnek vették a döntését. A szent férfiú elindult a hegyre a harangjáért, ők pedig imát mondtak a különös emberért és a tulajdon lelki békéjükért, majd a borsóért is, amit a plébánia udvarán főztek nekik, és amely már vígan gőzölgött.

Még hosszan beszélgettek Jeromos remetéről az éjszakában, arról, mi hajtotta a remetességbe, és arról, hogy nem veszi meg az isten hidege. Csak a ptuji Tóbiás atya fanyalgott, mert dicsőségét kissé elhalványított a hegyi férfiú megjelenése. Még az is kiderülhetett, hogy a remete idősebb nála.

Nem látszott, hogy százötven vagy több éves volna, mint Tóbiás, hiszen ügyesen kapaszkodott föl a sziklákon. De az ilyen embernél sose tudni, hányadán állunk, mióta van és meddig lesz még a világon.

Amikor nehéz volt Simon szíve, és mindennap az volt, eszébe jutott Jeromos. Ilyen remete akart lenni, akit nyaranta a vecsernyék idején csak a havasi legelők pásztorai hallottak mélyen a szikla alatt, és csak a kecskék látták, akik hozzászórtak a szelíd esti harangszóhoz, ott tépdesték a szúrós hegyi fű ritkás csomóit a remetecella körül, ő meg telente zsinnyel a lábára kötötte a harangot, a nagyujjára, az egyetlen testrészére, amely kilátzott a prémelek közül, amelyekkel keresztül-kasul beburkolózott, hogy harangozhasson isten dicsőségére. Én is, mondta Simon Lovrenc, én is téli erdő vagyok novemberben, búvópatak, vak, aki utat keres mindenhez, én is tudom, hogy a földrajz a madarak röpte, az én nyelvem is a nyelv szakadéka, az emlékezés néma nyelve.

